

Seminar iz fizike/astrofizike
Departman za fiziku
6. maj 2016.

Steroidi koji sadrže azot kao potencijalne antitumor supstance

Strukturna analiza i molekularni ‘doking’

Prof. dr Olivera Klisurić

Departman za fiziku
Prirodno-matematički fakultet
Univerzitet u Novom Sadu

olivia@uns.ac.rs

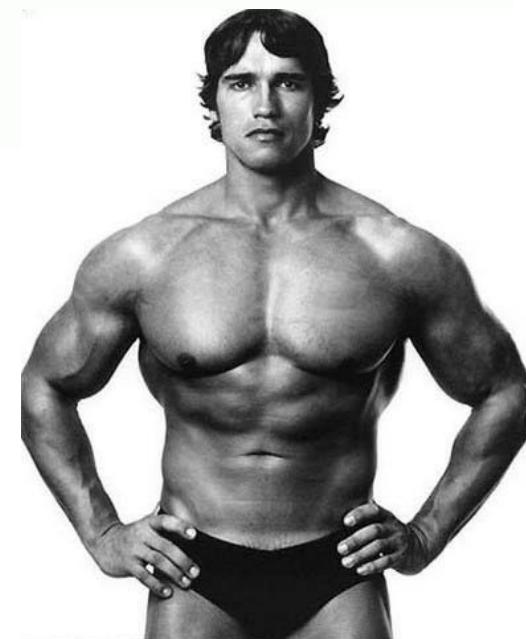
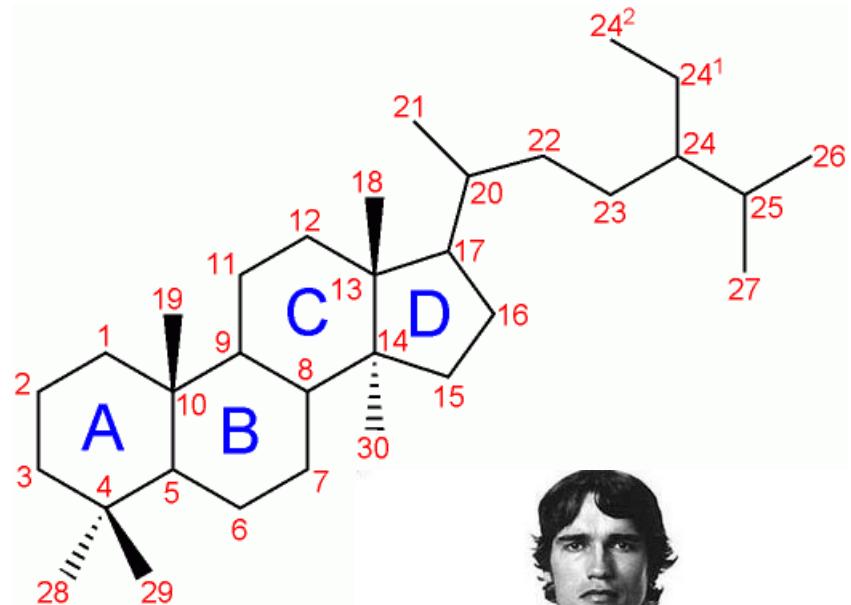
Šta kaže Google...

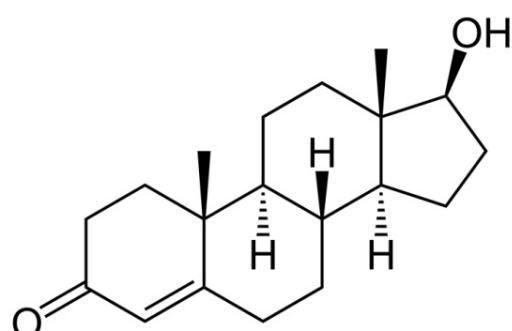

"I CAN SEE HOW STEROIDS WOULD
HELP ATHLETES, BUT HOW IS IT
GOING TO HELP YOU BE A BETTER
GAMER?"

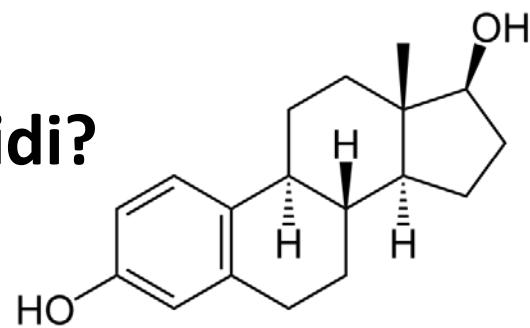
Steroidi

- Steroidi su grupa prirodnih jedinjenja od kojih su najvažnije klase:
 1. **polni hormoni**, odgovorni za razvoj i održavanje primarnih i sekundarnih polnih karakteristika,
 2. **nadbubrežni kortikoidni hormoni**, važni za metabolizam ugljenih hidrata i održavanje ravnoteže soli i vode,
 3. **žučne kiseline** koje omogućuju probavu masti,
 4. **steroidni konstituenti membrana ćelija**, itd.

Čemu stvarno “služe” steroidi?

Muški polni hormoni - Androgeni

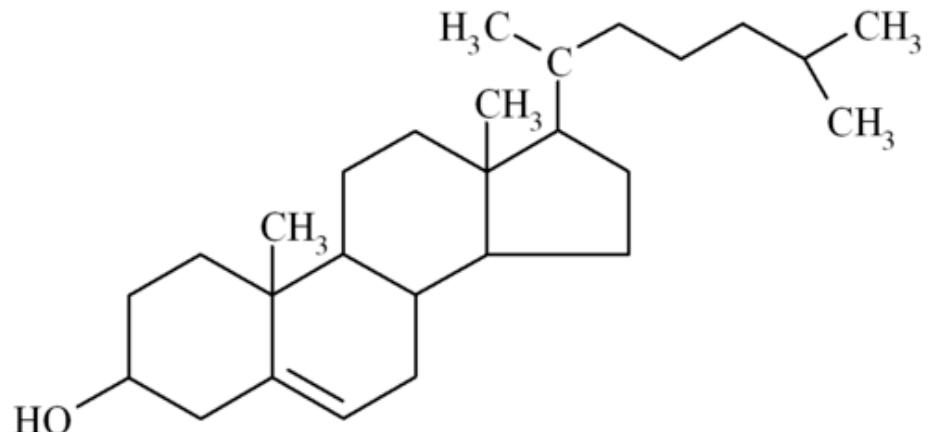
- Stimulacija rasta i razvoja muških sekundarnih polnih karakteristika
- Opšte delovanje na metabolizam jer stimulišu sintezu što predstavlja anaboličko delovanje
- Deluju na:
 1. reproduktivno tkivo,
 2. mišićno tkivo,
 3. centralni nervni sistem,
 4. hipofizu,
 5. jetru, bubreg,
 6. imuni sistem,
 7. kožu, kosu, znojne i lojne žlezde i kosti

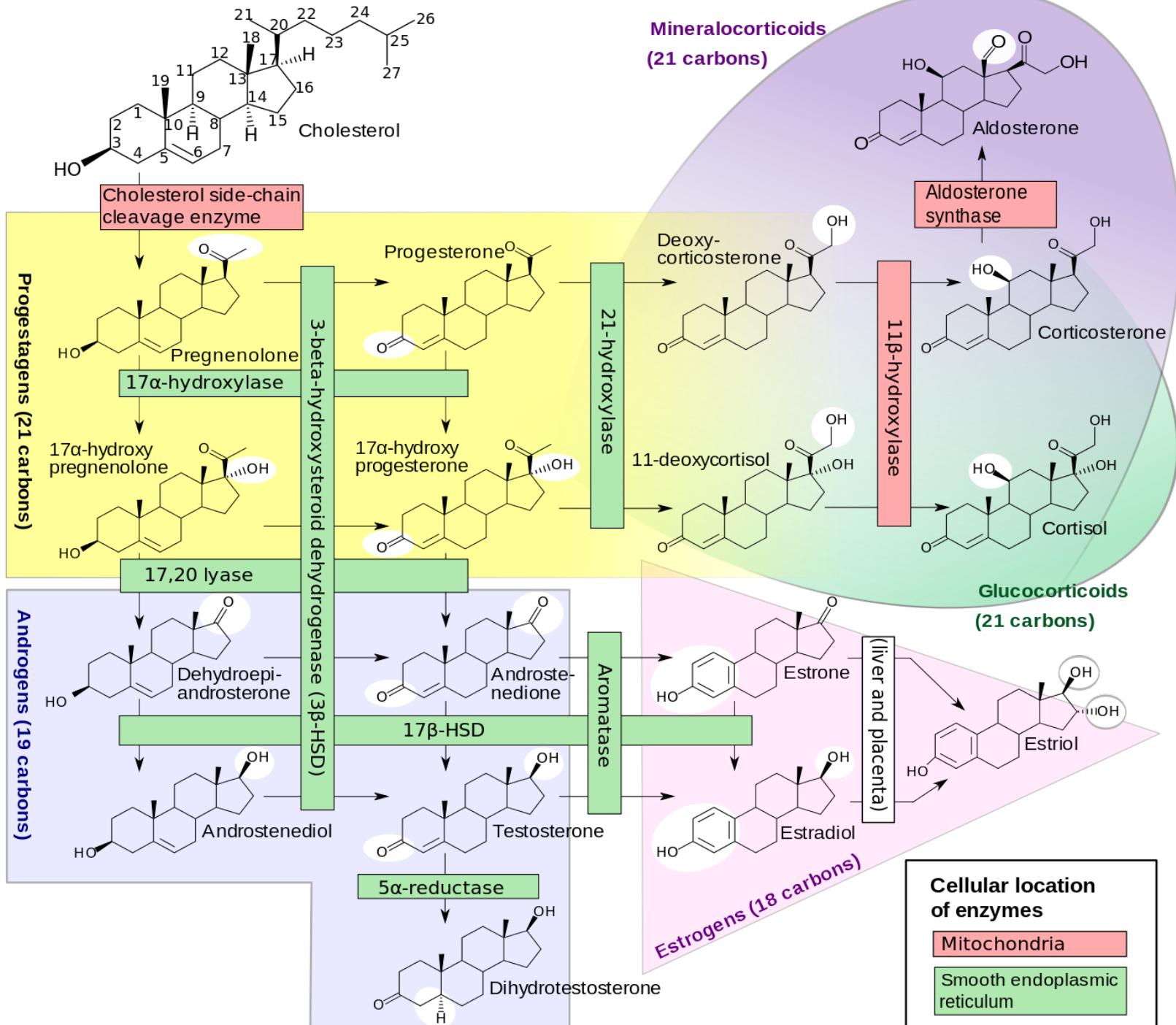
Ženski polni hormoni - Estrogeni

- Razvitak primarnih i sekundarnih ženskih polnih osobina
- Sazrevanje folikula, razvitak mlečnih kanalića
- Utiču na smanjenje koncentracije lipida u krvi
- Odgovorni su i za zadržavanje natrijuma, kalcijuma i fosfora u organizmu
- Stimulišu razvoj vagine, uterusa, proliferativni rast endometrijuma kao i rast uterinih žlezda
- Utiču na razvoj i građu kostura
- Raspored dlakavosti ženskog tipa

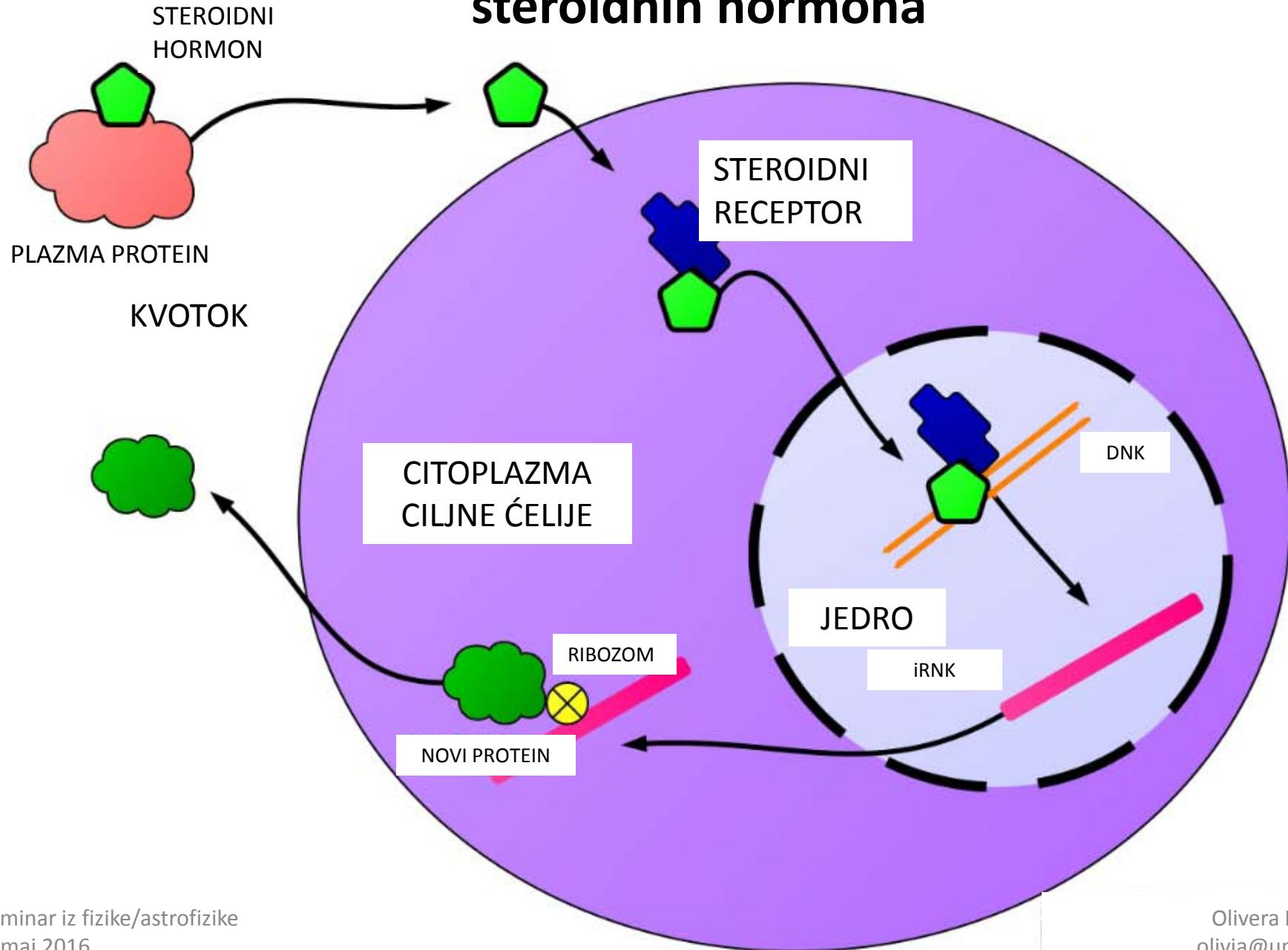
Proizvodnja steroidnih hormona

- Steroidni hormoni nastaju u odgovarajućim tkivima od molekula **holesterola**
- Holesterol se uglavnom smatra "lošim" molekulom?
- Holesterol je istovremeno nužan sastojak svih naših ćelija, bez kojeg ćelije ne bi mogle preživeti, pa ni proizvoditi
 1. steroidni hormoni,
 2. kortikoidni hormoni,
 3. žučne kiseline i
 4. vitamin D

Mehanizam delovanja steroidnih hormona

...kad se stvari otmu kontroli

- **Androgeni:** testosteron ili DHT uzrokuju kontrolisanu deobu ćelija prostate
- Ako je koncentracija androgena u krvi visoka deoba ćelija može postati nekontrolisana
- To dovodi do benigne hiperplazije prostate i kancera prostate
- Karcinom prostate je danas jedan od najčešće dijagnostikovanih karcinoma kod muškaraca
- **Antiandrogeni** se koriste u terapiji različitih tzv. androgen-zavisnih oboljenja
 1. hirsutizam
 2. akne
 3. seboreja
 4. benigna hiperplazija prostate (BHP)
 5. karcinom prostate

Inhibitori enzima koji učestvuju u steroidogenezi

Antiandrogeni

- ***Inhibitori 3β -hidroksisteroid dehidrogenaze / Δ^5 , Δ^4 – izomeraze***

Osnovna funkcija prekidanje konverzije na primer pregnenolona u progesteron ili DHEA u androstendion

- ***Inhibitori 17α -hidroksilaze /C_{17,20}-liaze***

Uzrokuju prekidanje konverzije progesterona u 17α -hidroksiprogesteron i androstendion, kao i pregnenolona u 17 -hidroksipregnenolon i dehidroepiandrosteron

- ***Inhibitori 5α -reduktaze***

Prekomerna produkcija 5α -dihidrotestosterona je osnovni uzrok mnogih androgen-zavisnih poremećaja. Logičan tretman u slučaju ovih bolesti je inhibicija delovanja androgena pomoću inhibitora 5α -reduktaze (5α R).

- ***Inhibitori aromataze***

Inhibitori aromataze su jedinjenja koja inhibiraju aromatazu i imaju potencijalnu primenu u tretmanu bolesti kao što su: karcinom dojke, karcinom endometrijuma, hiperplazija prostate i kancer prostate

Steroidi koji sadže azot

- Steroidi koji sadže azot su već poznata jedinjenja koja se koriste u lečenju širokog spektra bolesti:
 1. kancer dojke¹
 2. kancer prostate³
 3. leukemija²
 4. osteoporozu⁴

1. Yadav, M. R. Sabale, P. M. Giridhar, R. Zimmer, C. Hartmann, R. W. **Steroids** **2012**, 77, 850.

2. Mitchell, H. J. Dankulich, W. P. Hartman, G. D. Prueksaritanont, T. Schmidt, A. Vogel, R. L. Bai, C. McElwee-Witmer, S. Zhang, H. Z. Chen, F. Leu, C. T. Kimmel, D. B. Ray, W. J. Nantermet, P. Gentile, M. A. Duggan, M. E. Meissner, **R. S. J. Med. Chem.** **2009**, 52, 4578.

3. Salvador, J. A. Pinto, R. M. Silvestre, S. M. **J. Steroid Biochem. Mol. Biol.** **2013**.

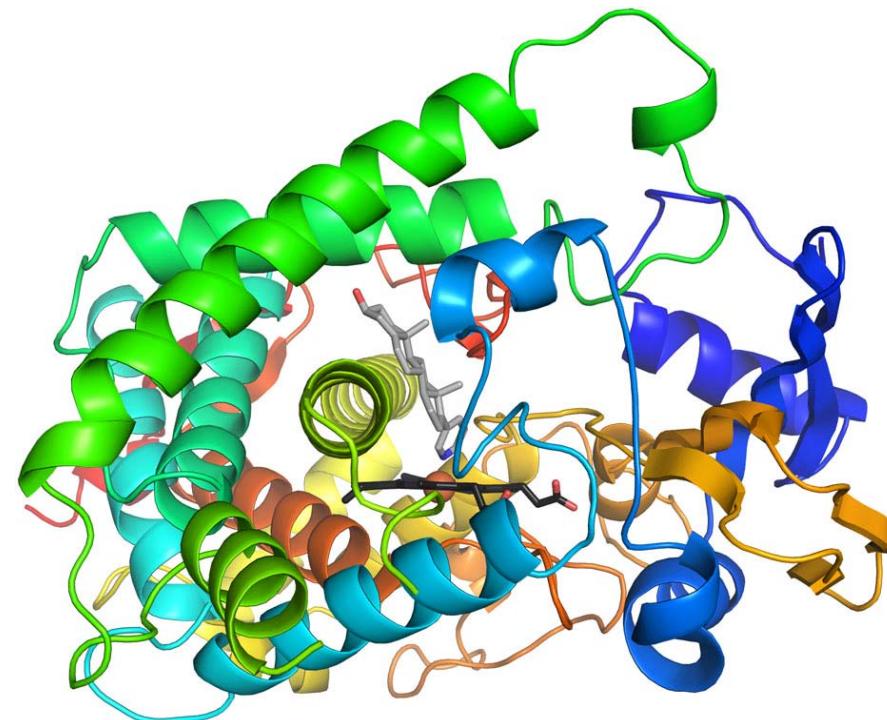
4. Minorics, R. Szekeres, T. Krupitza, G. Saiko, P. Giessrigl, B. Wolfling, J. Frank, E. Zupko, I. **Steroids** **2011**, 76, 156.

5. Roy, J. DeRoy, P. Poirier, D. J. **Comb. Chem.** **2007**, 9, 347.

6. Latham, K. A. Zamora, A. Drought, H. Subramanian, S. Matejuk, A. Offner, H. Rosloniec, E. F. **J. Immunol.** **2003**, 171, 5820.

CYP17A1

- Citochrom P450 enzim CYP17¹ vezan za membranu endoplazmatičnog retikuluma
- Multifunkcionalni protein sa 17α-hidroksilaza i C_{17,20}-liaza aktivnošću
- Obe funkcije smeštene na jednoj aktivnoj strani proteina

1. N. M. DeVore, E. E. Scott, Structures of cytochrome P450 17A1 with prostate cancer drugs abiraterone and TOK-001. *Nature* 2012 Jan 22;482(7383):116-9

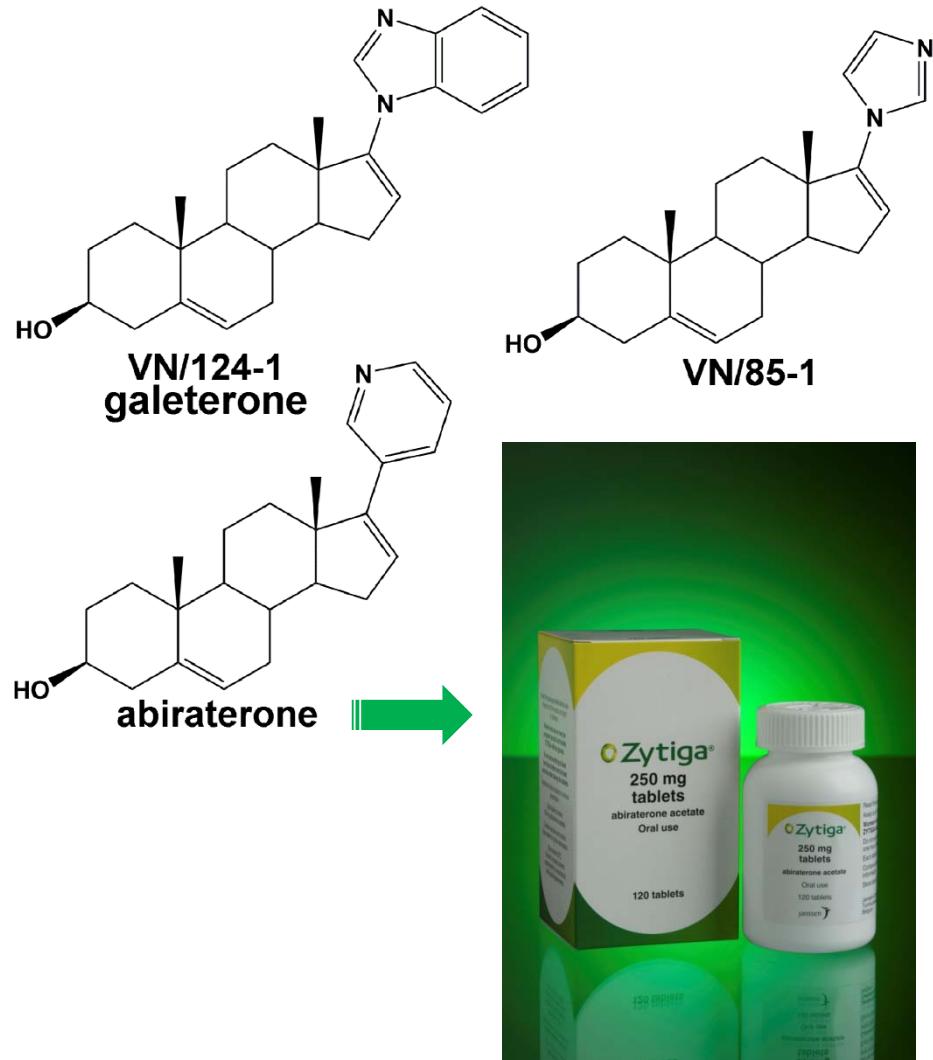
Inhibitori 17α -hidroksilaze/ $17,20$ -liaze

- Snižavaju koncentraciju androgena u krvi tako što inhibiraju 17α -hidroksilazu/ $C_{17,20}$ -liazu (CYP17)

1. *Abiraterone*

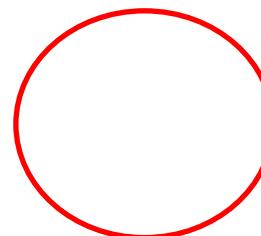
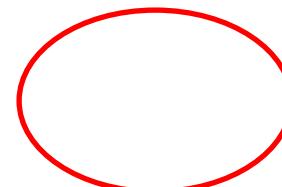
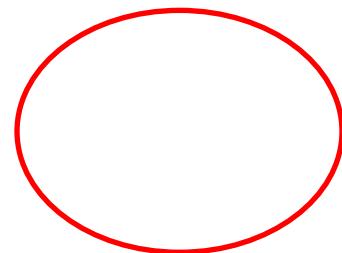
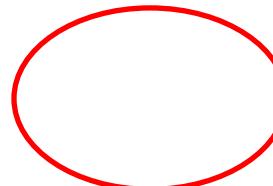
2. VN/124-1 (*Galeterone*)

3. VN/85-1

Naši radovi...

- **17(E)-pikoliniliden derivati androstana**
- **17 α -pikolil derivati androstana**
- **D-homo steroidni tetrazoli**
- **A-modifikovani (17 α -pikolil i 17(E)-pikoliniliden) derivati androstana**

Istraživanje

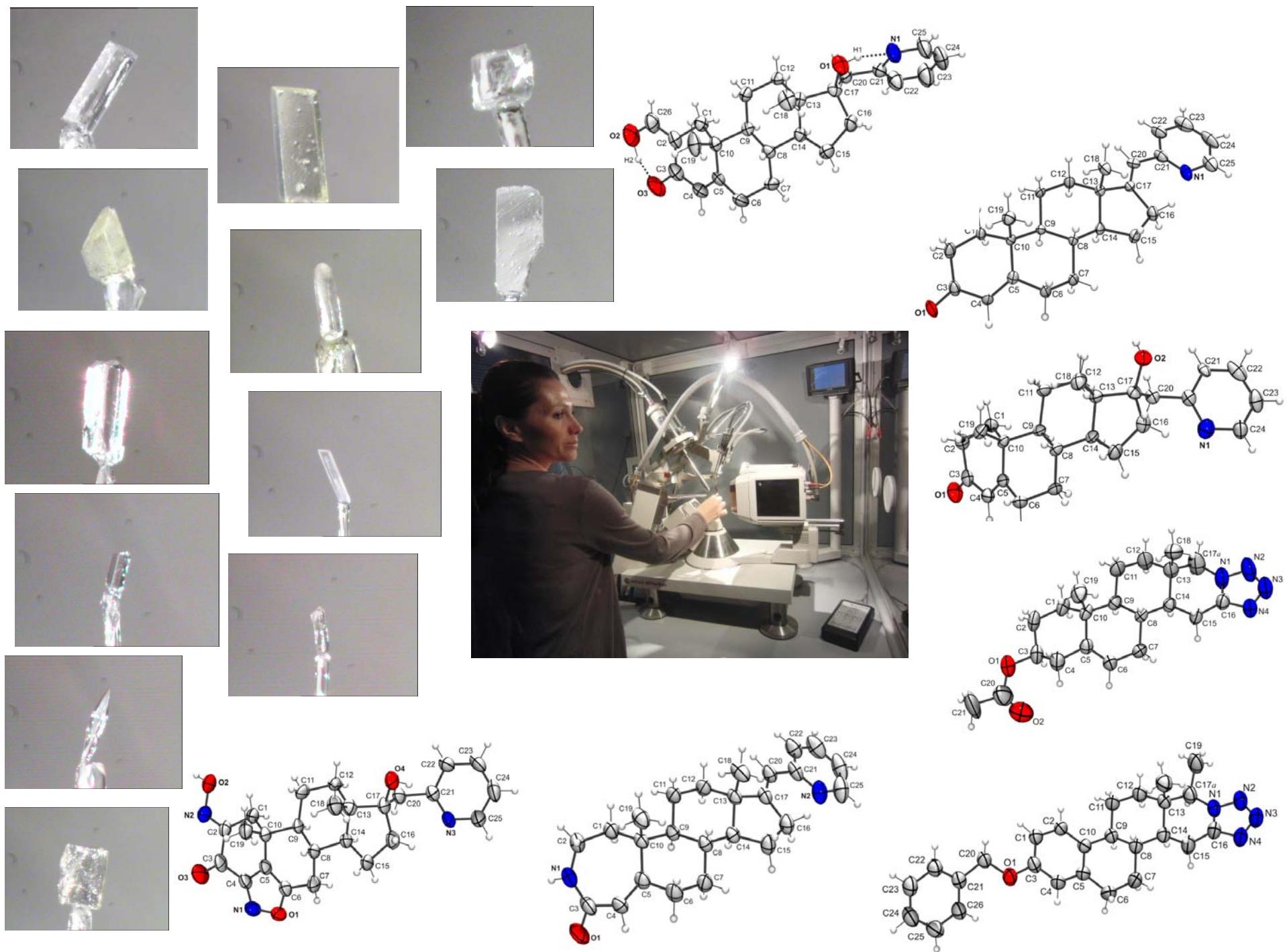
Sinteza

Spektroskopija

Rendgenska
strukturna
analiza

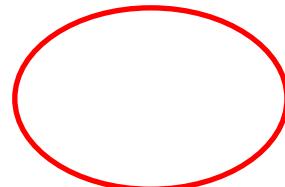
Molekularni
doking

Biološka
aktivnost

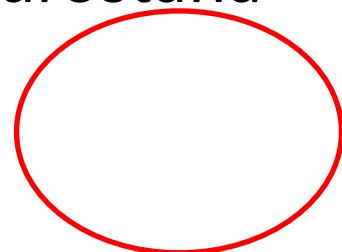

Naši radovi...

- **17(E)-pikoliniliden derivati androstana**

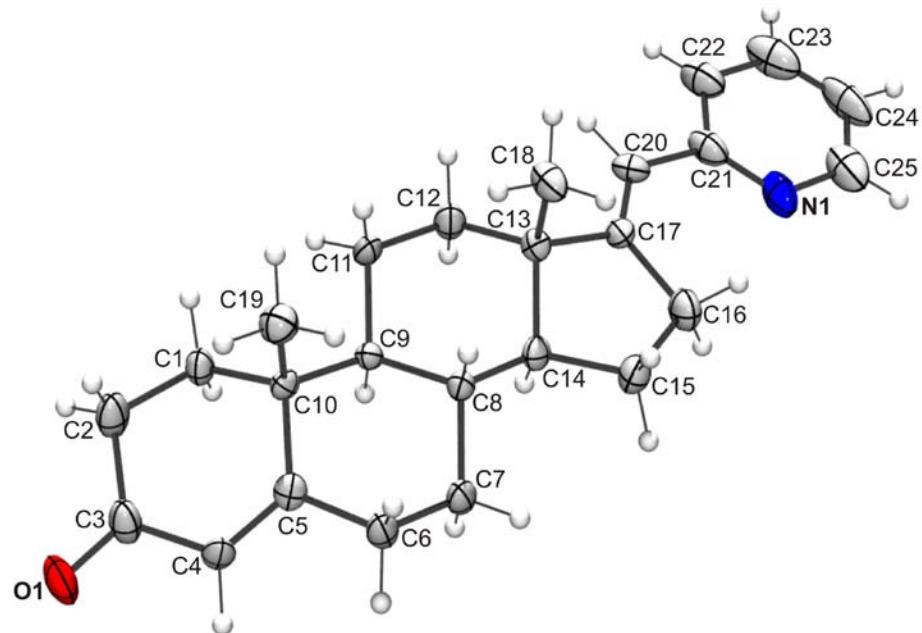

- **17 α -pikolil derivati androstana**

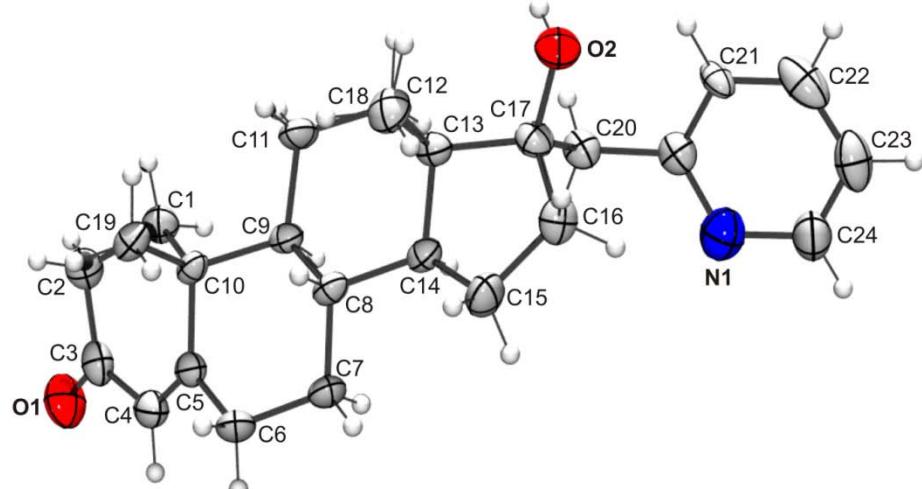

17(E)-pikoliniliden i 17 α -pikolil derivati androstana

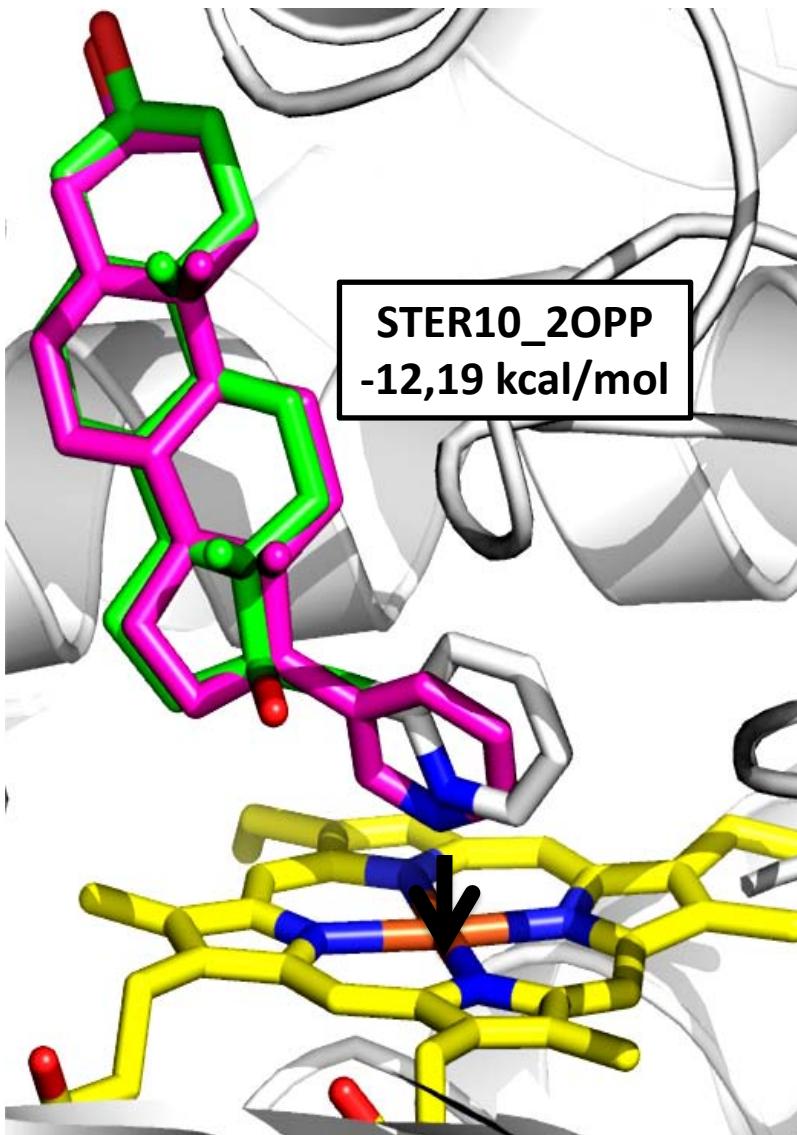
STER10_2OPP	$C_{25}H_{31}ON$
Dimenzijs kristala (mm)	$0,40 \times 0,25 \times 0,18$
Kristalografski sistem	Ortorombični
Prostorna grupa	$P2_12_12_1$
Parametri elementarne ćelije	$a = 7,274 (4) \text{ \AA}$ $b = 11,857 (5) \text{ \AA}$ $c = 23,920 (7) \text{ \AA}$
$R(F^2 > 2\sigma(F^2))$	5,6%
S	0,83

STER11_3OPP	$C_{25}H_{31}NO$
Dimenzijs kristala (mm)	$0,58 \times 0,36 \times 0,22$
Kristalografski sistem	Ortorombični
Prostorna grupa	$P2_12_12_1$
Parametri elementarne ćelije	$a = 7,021 (4) \text{ \AA}$ $b = 8,967 (4) \text{ \AA}$ $c = 33,740 (7) \text{ \AA}$
$R(F^2 > 2\sigma(F^2))$	4,7%
S	1,03

17(E)-pikoliniliden i 17 α -pikolil derivati androstana

STER10_2OPP
-12,19 kcal/mol

STER10_2OPP

STER11_3OPP

NS15

NS13, NS14

VEZIVANJE ZA ENZIM

ENERGIJA
VEZIVANJA

STER10_2OPP
12,7 Å

VEZUJE SE
ZA CYP17

-12.19 kcal/mol

STER11_3OPP
13,91 Å

NE VEZUJE
SE ZA CYP17

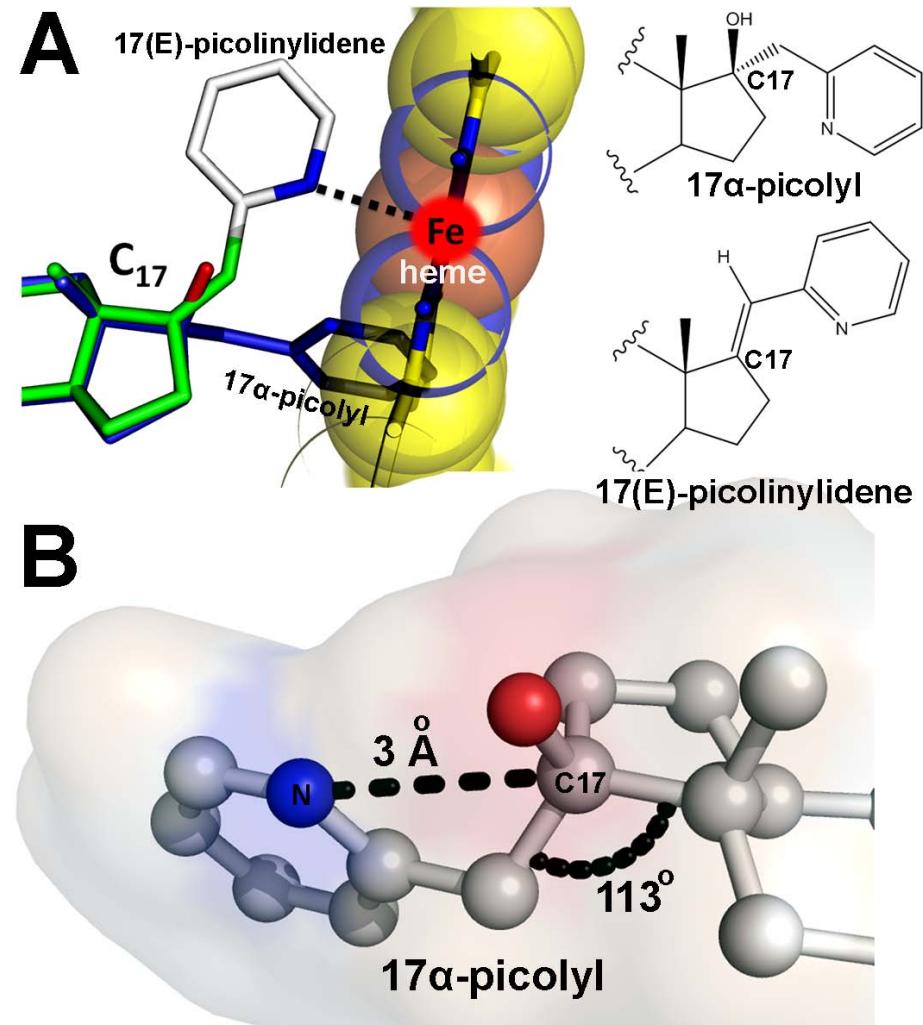
-

17(E)-pikoliniliden i 17 α -pikolil derivati androstana

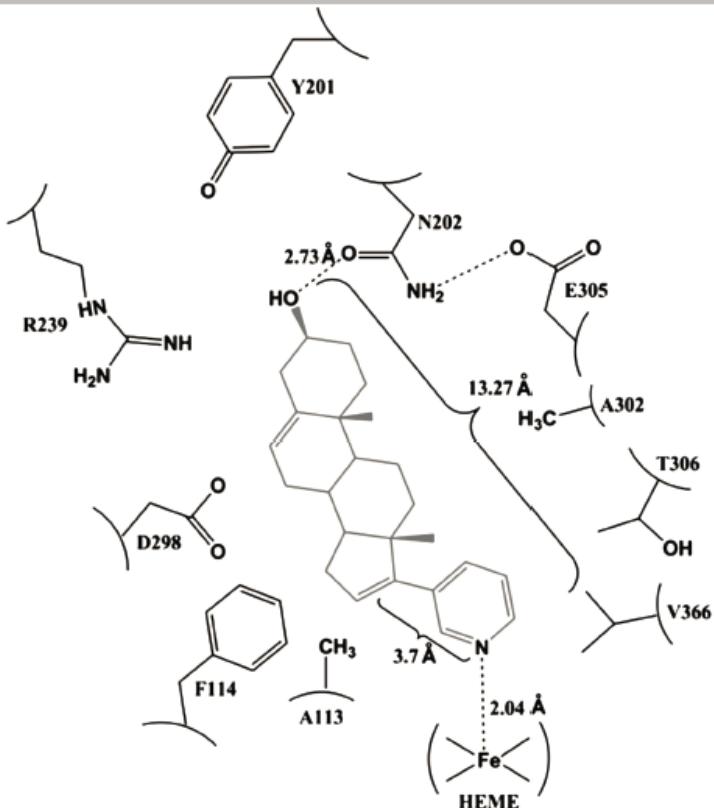
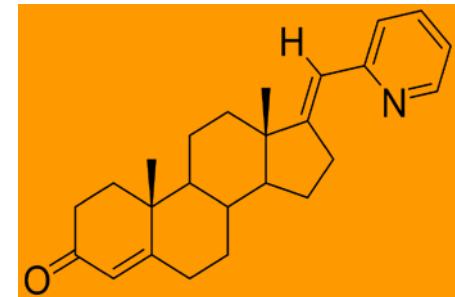
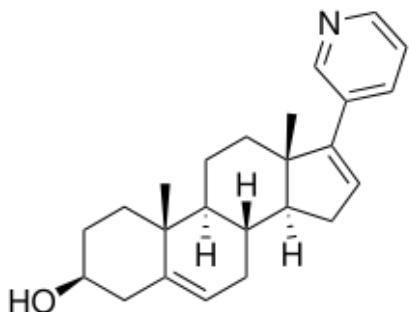
- Derivati androstana sa 17 α -pikolil grupom u kontaktu sa CYP17A1

- Veliki sterni sudar i Van der Valsovo preklapanje 17 α -pikolil grupe i *HEM* grupe u CYP17A1
- Nema vezivanja za *HEM* (slika A)

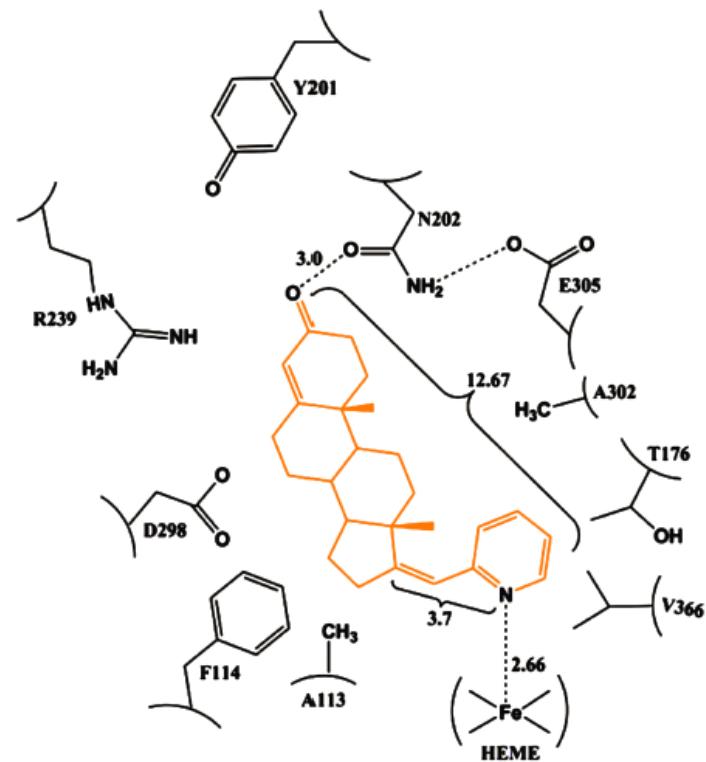
- Tetraedarska sp^3 geometrija na C17 atomu u 17 α -pikoli (slika B) u odnosu na planarnu sp^2 geometriju pronađenu na C17 u 17-pikoliniliden funkcionalnoj grupi

...za dalja istraživanja

ABIRATERONE
 IC_{50} (PC3) 9.32 μM

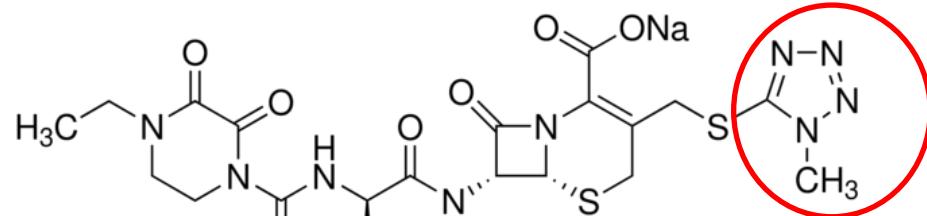

STER10 2OPP
 IC_{50} (PC3) 12.9 μM

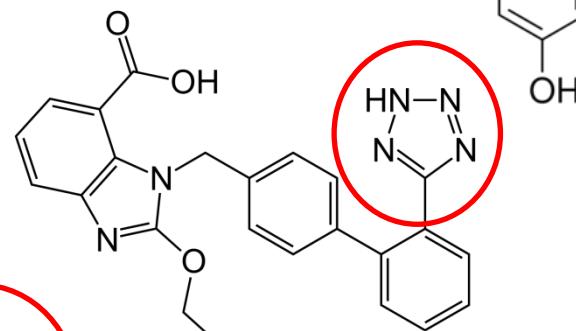
Tetrazolska grupa_D-homo steroidni tetrazoli

- Tetrazolska grupa je pronađena u nekoliko poznatih klinički odobrenih lekova

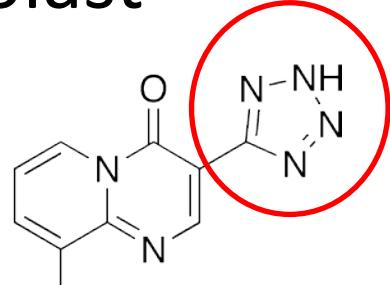
- Cefoperazon

- Kandesartan

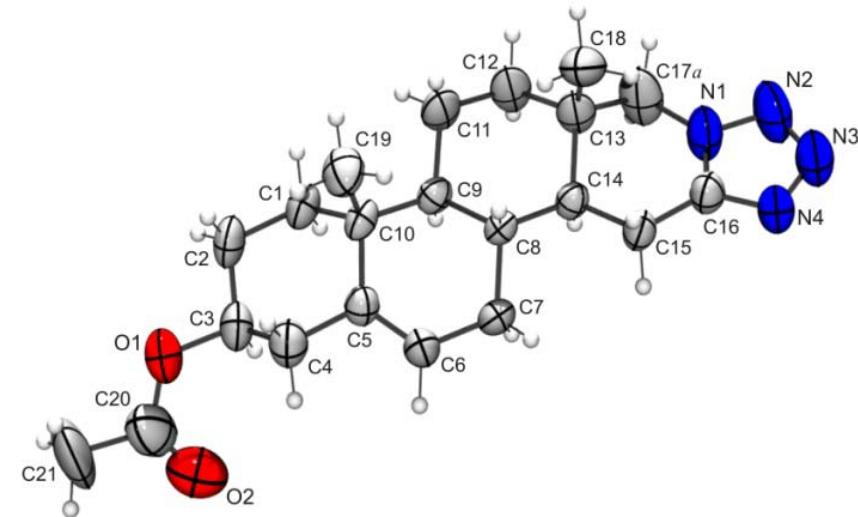

- Pemirolast

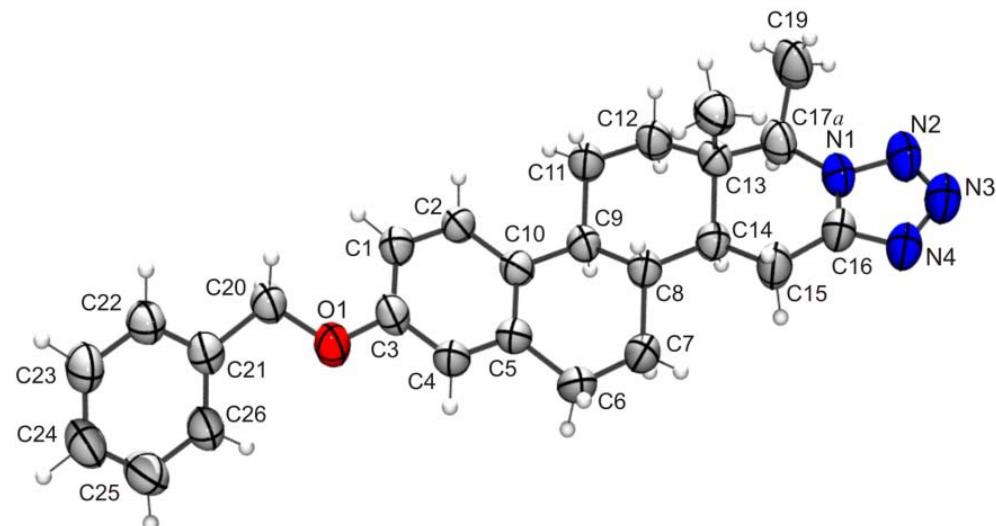

D-homo steroidni tetrazoli

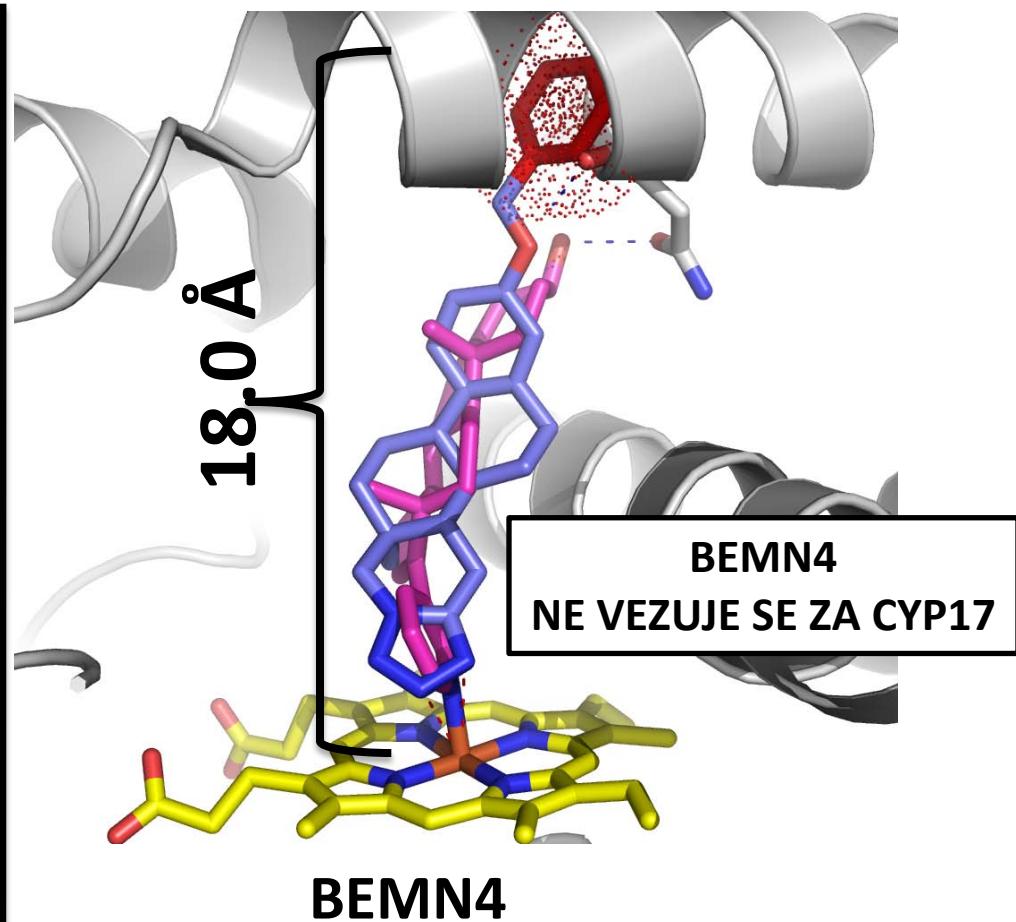
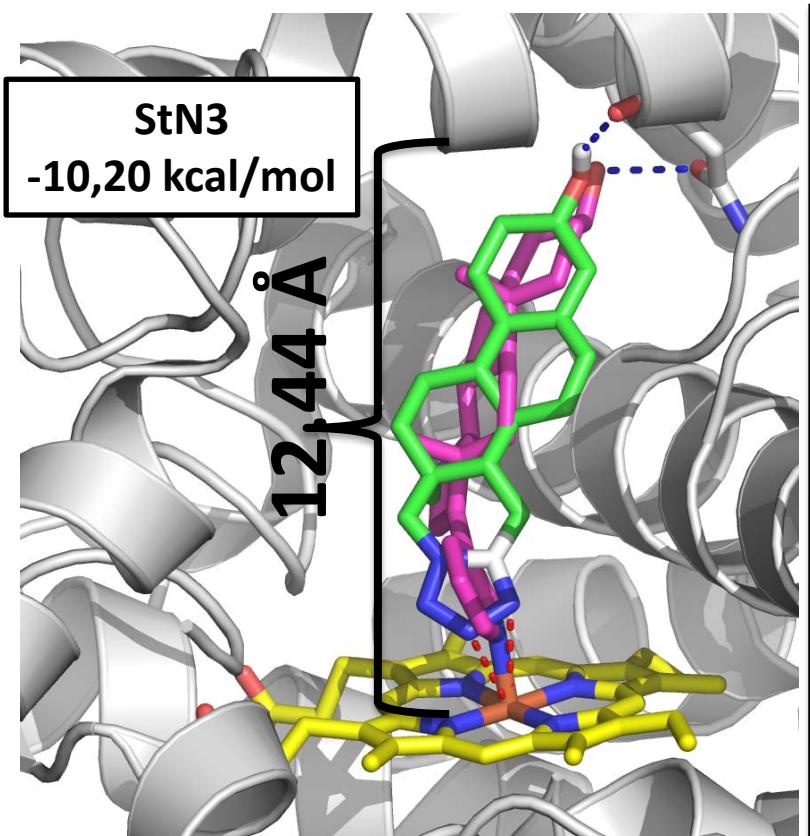
StN3	$C_{21}H_{30}N_4O_2$
Dimenziije kristala (mm)	$0,18 \times 0,17 \times 0,05$
Kristalografski sistem	Ortorombični
Prostorna grupa	$P2_12_12_1$
Parametri elementarne ćelije	$a = 8,099(3) \text{ \AA}$ $b = 10,195(5) \text{ \AA}$ $c = 24,458(4) \text{ \AA}$
$R(F^2 > 2\sigma(F^2))$	5,5%
S	0,89

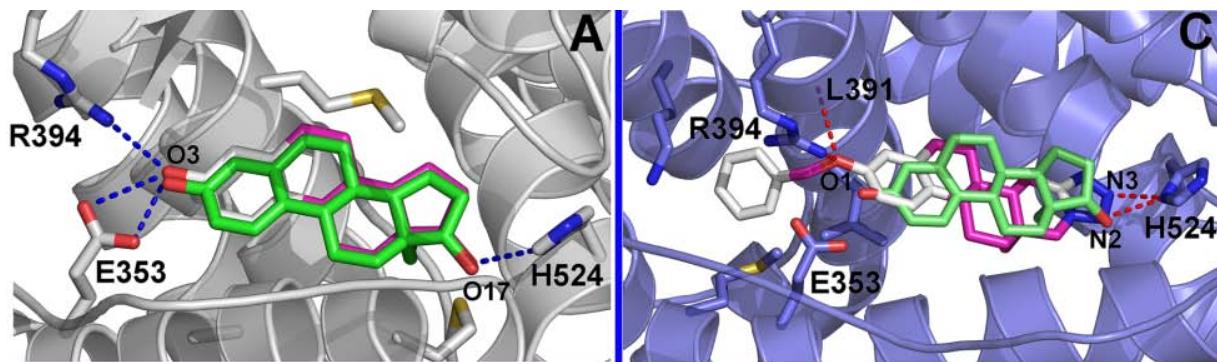
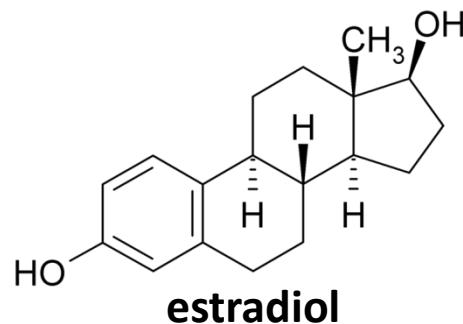
BEMN4	$C_{26}H_{30}N_4O$
Dimenziije kristala (mm)	$0,28 \times 0,18 \times 0,05$
Kristalografski sistem	Monoklinični
Prostorna grupa	$P2_1$
Parametri elementarne ćelije	$a = 9,039(5) \text{ \AA}$ $b = 12,320(5) \text{ \AA}$ $c = 9,996(5) \text{ \AA}$ $\beta = 93,034(5)^\circ$
$R(F^2 > 2\sigma(F^2))$	3,8%
S	1,07

D-homo steroidni tetrazoli – Vezivanje za CYP17A1

D-homo steroidni tetrazoli – Vezivanje za ER α -LBD

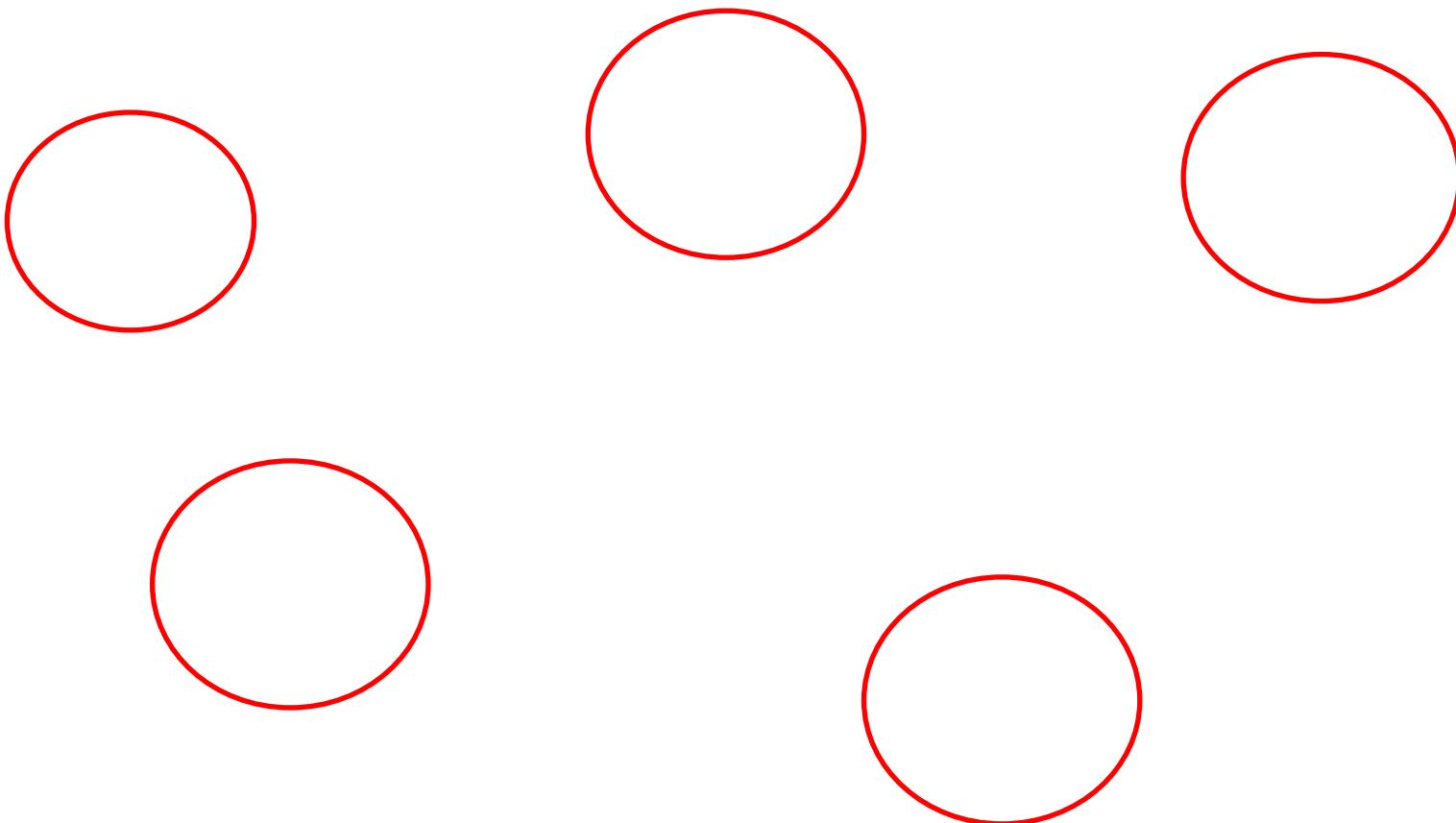

- A. Vezivanje estradiola za ER α
- B. BEMN4 se preko tetrazolskog prstena vezuje za R394 i H524 slično kako to radi OH na C17 u estradiolu
- C. O1 na BEMN4 takođe ‘glumi’ OH na C3 u estradiolu, a grupa na O1 u BEMN4 se smešta u hidrofobni džep

	<i>IC50</i> (μM)							Energija vezivanja
	MCF-7 ER+	MDA-MB- 231	PC-3	HeLa	K562	HT-29	MRC-5	Autodock (kcal/mol)
StN3	56,23	>100	78,96	>100	45,22	>100	>100	- 8,04
BEMN4	4,58	>100	>100	>100	>100	18,02	>100	- 11,01
Doxorubicin	0,75	0,12	95,61	1,17	0,36	0,32	0,12	

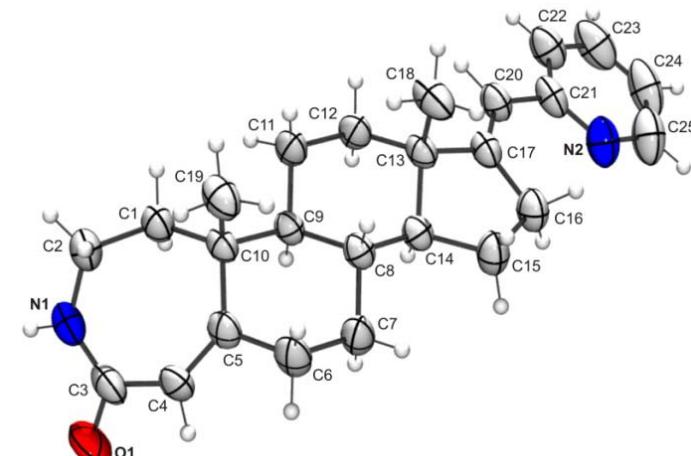
Naši radovi...

- **A-modifikovani (17α -pikolil i $17(E)$ -pikoliniliden) derivati androstana**

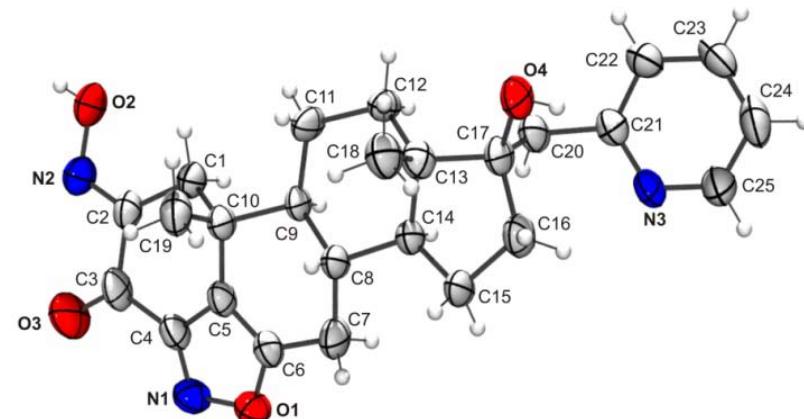

A-modifikovani (17 α -pikolil i 17(E)-pikoliniliden) derivati androstana

3LAKTAM	C₂₅H₃₂N₂O
Dimenzijs kristala (mm)	0,42 × 0,28 × 0,17
Kristalografski sistem	Ortorombični
Prostorna grupa	P ₂ 12 ₁ 2 ₁
Parametri elementarne ćelije	$a = 7,3301 (3)$ Å $b = 8,5393 (4)$ Å $c = 33,1817 (17)$ Å
R($F^2 > 2\sigma(F^2)$)	3,9%
S	1,05

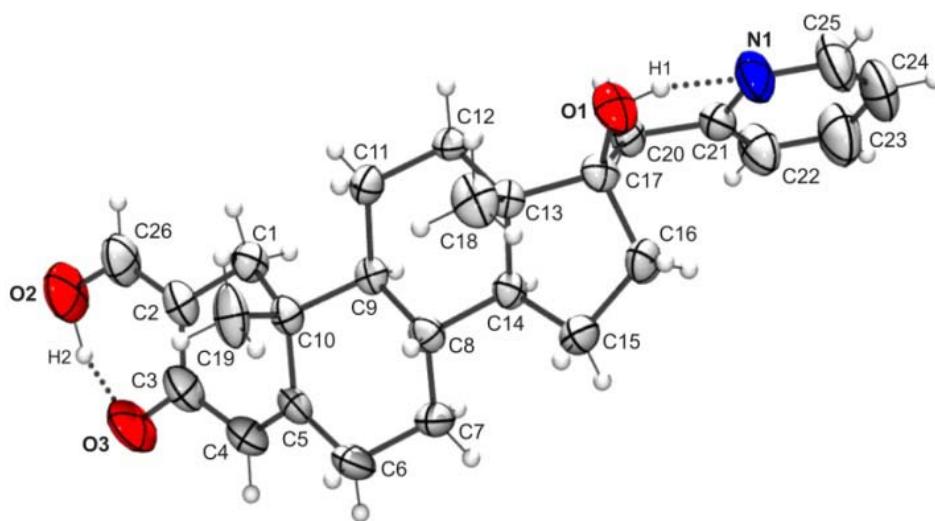

2OPPOKSIM	C₂₅H₂₉N₃O₄
Dimenzijs kristala (mm)	0,49 × 0,31 × 0,22
Kristalografski sistem	Ortorombični
Prostorna grupa	P ₂ 12 ₁ 2 ₁
Parametri elementarne ćelije	$a = 12,2836 (5)$ Å $b = 13,2366 (6)$ Å $c = 16,5473 (10)$ Å
R($F^2 > 2\sigma(F^2)$)	7,9%
S	1,12

A-modifikovani (17α -pikolil i $17(E)$ -pikoliniliden) derivati androstana

2OPPCHOH	$\text{C}_{26}\text{H}_{33}\text{NO}_3$
Dimenzije kristala (mm)	$0,44 \times 0,26 \times 0,18$
Kristalografski sistem	Monoklinični
Prostorna grupa	$P2_1$
	$a = 11,161(2)$ Å
Parametri elementarne ćelije	$b = 6,2498(13)$ Å
	$c = 16,253(3)$ Å
	$\beta = 91,564(19)^\circ$
$R(F^2 > 2\sigma(F^2))$	5,8%
S	1,05

D–H...A	D–H (Å)	H...A (Å)	D...A (Å)	D–H...A (°)
O1-H1...N1	0,82(3)	2,01(4)	2,762(5)	151(4)
O2-H2...O3	1,07(5)	1,49(5)	2,496(6)	155(5)

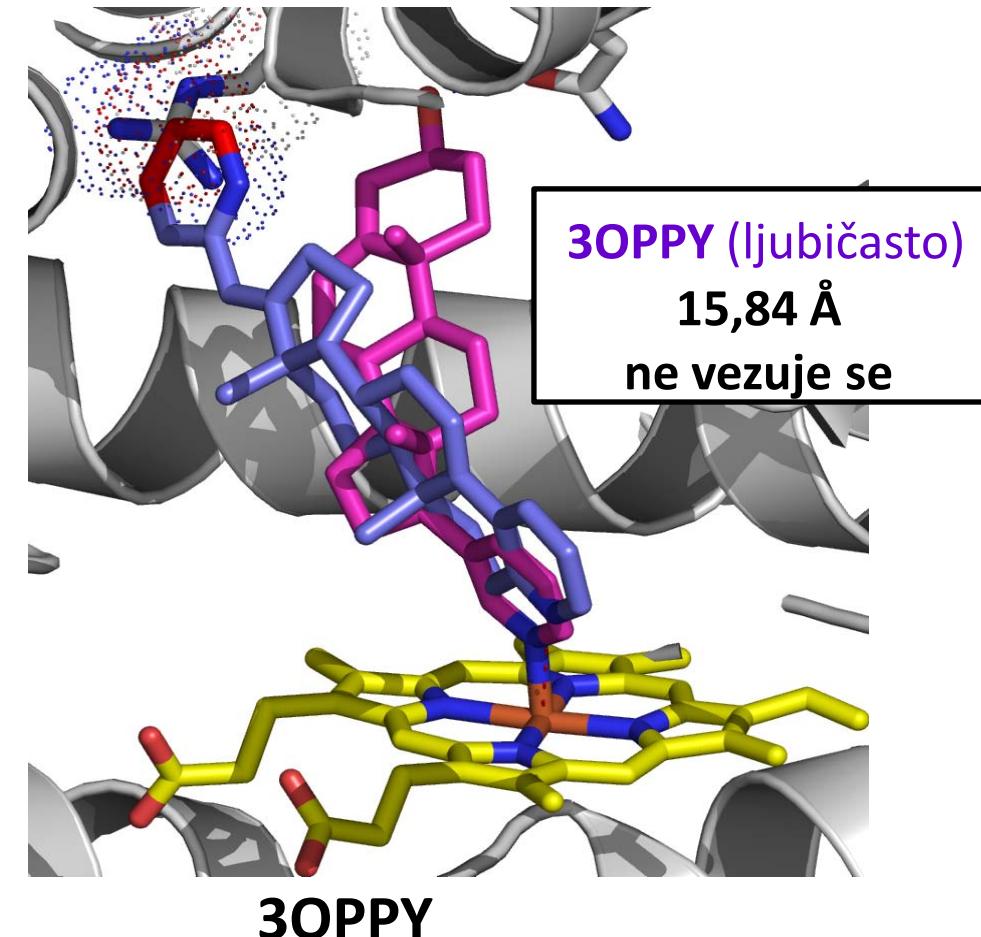
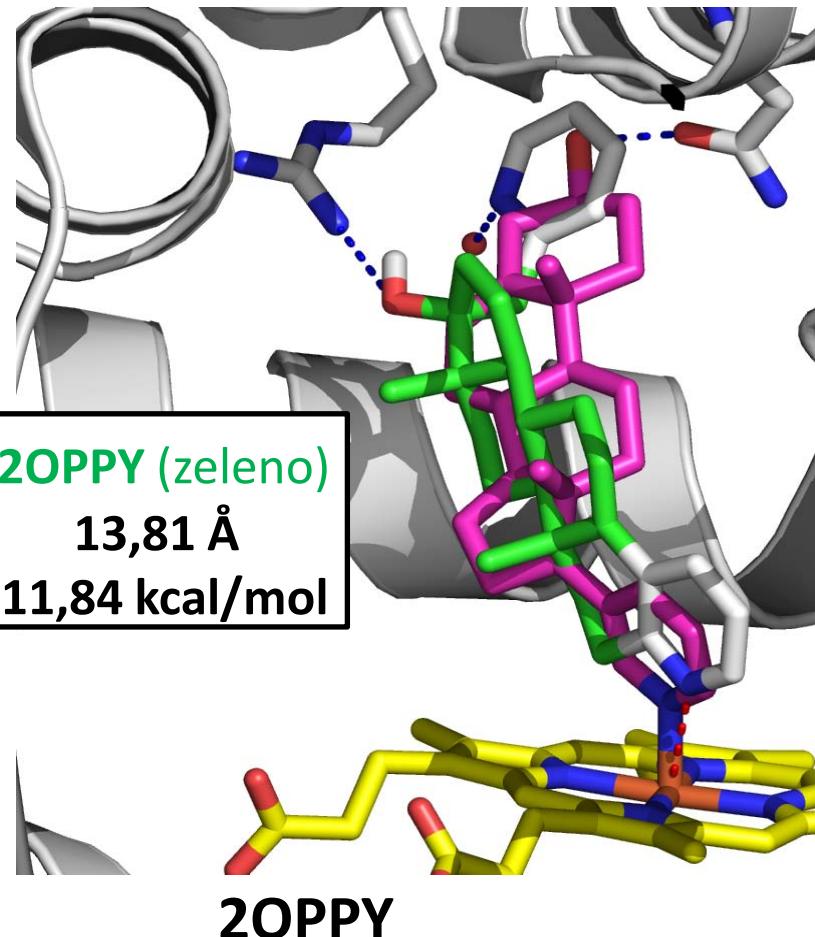
BIOLOŠKA AKTIVNOST

A-modifikovani (17α -pikolil i $17(E)$ -pikoliniliden) derivati androstana

	IC ₅₀ (μM)						
	MCF-7	MDA-MB-231	PC-3	HeLa	HT-29	A549	MRC-5
3LAKTAM	12.7	32.2	60.1	>100	19.8	>100	>100
2OPPCHOH	19.0	34.4	>100	>100	>100	>100	>100
2OPPOKSIM	50.4	25.3	6.6	>100	>100	>100	>100

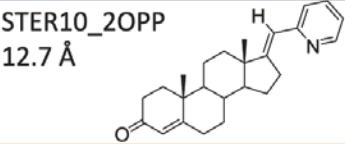
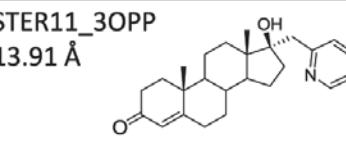
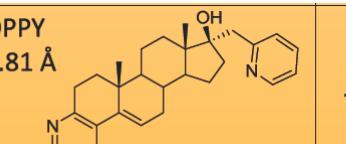
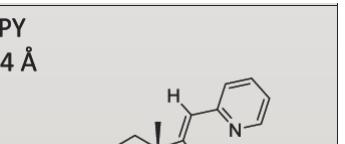
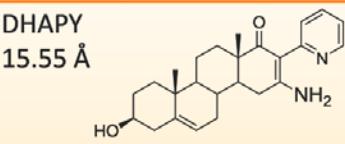
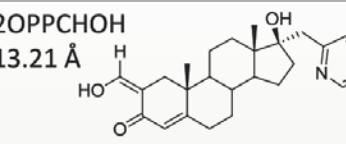
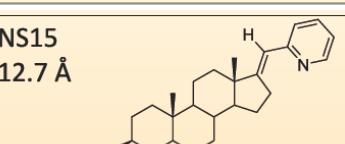
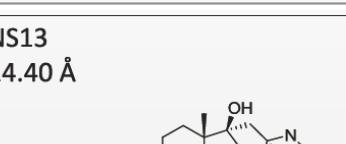
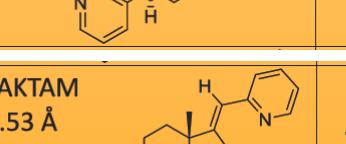
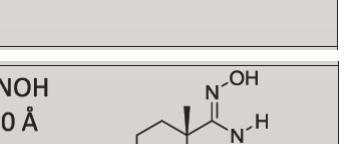
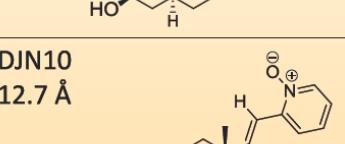
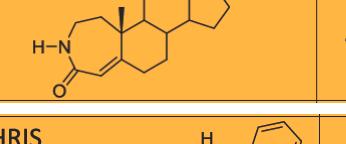
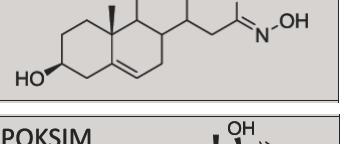
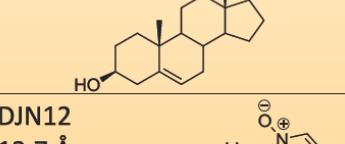
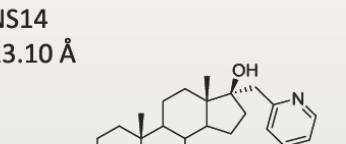
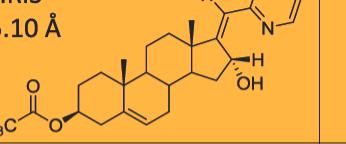
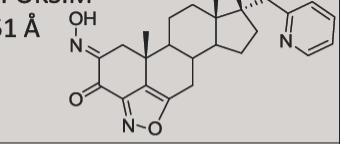
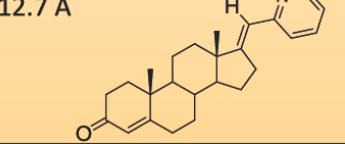
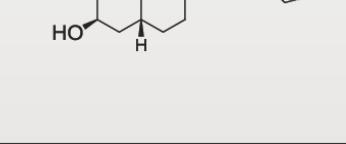
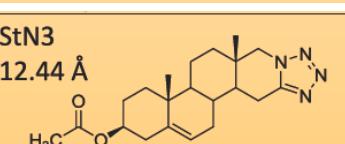
1. Atom azota N1 u piridinskom prstenu jedinjenja **2OPPCHOH** je već involviran u vodoničnu vezu sa O1 atomom isto kao i atom kiseonika O3 sa OH hidroksilnom grupom
2. Kako direktna koordinacija sa enzimom ide preko N atoma iz piridinskog prstena (sa Fe iz HEM) i preko O3 atoma, a oba atoma su već u intramolekularnim vodoničnim vezama, to je verovatno i razlog smanjene biološke aktivnosti

A-modifikovani (17 α -pikolil i 17(E)-pikoliniliden) derivati androstana

Fe ←

Naši radovi - Steroidi koji sadže azot

BINDING TO CYP17	ENERGY [kcal/mol]	NO BINDING TO CYP17	BINDING TO CYP17	ENERGY [kcal/mol]	NO BINDING TO CYP17
STER10_2OPP 12.7 Å 	-12.19	STER11_3OPP 13.91 Å 	2OPPY 13.81 Å 	-11.84	3OPPY 15.84 Å
DHAPY 15.55 Å 	-10.63	2OPPCHOH 13.21 Å 	L-OPP-PY 11.49 Å 	-10.21	
NS15 12.7 Å 	-10.53	NS13 14.40 Å 	3LAKTAM 13.53 Å 	-10.53 -11.54	SACNOH 12.50 Å
DJN10 12.7 Å 	-11.87		CHRIS 15.10 Å 	-10.21	2OPPOKSIM 12.51 Å
DJN12 12.7 Å 	-11.04	NS14 13.10 Å 	CC01 12.40 Å 	-10.44	EDJ-JA-2EM 12.10 Å
StN3 12.44 Å 	-10.20	BEMN4 18.01 Å 			
SCVIII 12.10 Å 	-10.02				

Zaključak

1. Atom azota u okviru piridinskog prstena povezanog sa *D* ili *A* prstenom steroida povećava antitumornu aktivnost tog steroida
2. Dužina steroidnog molekula je presudna kod vezivanja za enzim
3. Planarnost steroidnog molekula je važna kod vezivanja atoma azota za HEM
4. 17(*E*)-pikoliniliden derivati androstana predstavljaju dobre kandidate za dalja istraživanja vezano za citotoksičnost ovih jedinjenja kod kancera prostate
5. Kristalna struktura liganda (steroida) i njihovih targetnih proteina je neophodan uslov za *in silico* predikcije interakcija protein-ligand kao i za dizajn lekova

Hvala na pažnji! Hvala kolegama!

